husserli fenomenológia felfedezése tette lehetővé számára. A *La Bible document chiffré „szaporodó szám-»struktúráival«"*[12] szemben ráérzett a fenomenológiai és strukturális redukció szükségességére, amelyet először 1954-ben az *Assomption de l'Europe*-ban (Európa fölemelkedése)[13] alkalmazott, majd 1965-ben a *La Structure absolue*-ben (Az abszolút struktúra) tökéletesített.

Az abszolút struktúra a percepció Husserltől örökölt fenomenológiai analízisén alapul, amely kettős dualitást hoz játékba: az észlelő és a globális test/érzékszerv kettősségét, valamint a látás és a tárgy/világ dualitását. Ez a négy pólus horizontálisan kereszteződik, közös tengely körül forog, s létrejön egy újabb, immár vertikális kettős: lefelé a megtestesülések sokasága, felfelé az értelem kiszabadulásának fölemelkedése. Így áll össze egy strukturált szféra, három kettősség hatlábas verssorának arányosítása révén, amelynek középpontja a transzcendentális Én. A transzcendentális Én genezisének e struktúrája abszolút, abból az univerzális interdependenciából következően, hogy minden területen alkalmazható, attól a pillanattól kezdve, hogy a megfelelő területek és szintek világosan meghatározásra kerültek. Az abszolút struktúra így hát képes volna felfedni mind az egyéni, mind a kollektív történelmet, úgy az Én, mint a civilizációk genezisét.

A civilizációk ontogenezise

Abellio már 1950-ben, *Vers un nouveau prophétisme* (Új profetizmus felé)[14] című művében a történelem dinamikus ellentétpárok (varázslók és szellemi vezetők, a hatalom emberei és a tudás emberei) szerinti olvasásmódját javasolta (eltérően a marxizmus statikus „társadalomfizikájától"). Négy évvel később az *Assomption de l'Europe*-ban leírta a *„civilizációk ontogenezisét"*, egy integrációs folyamatnak megfelelően, amely

Raymond Abellio

ÁTVÁLTOZÁS

Amikor „természetes" magatartásomban, amilyen minden létezőé, „látok" egy házat, észlelésem spontán, vagyis a házat észlelem, nem pedig magát az észlelésemet. Ezzel szemben „transzcendentális" magatartásomban maga az észlelés észlelődik. *Az észlelés észlelése gyökeresen megváltoztatja a kezdetleges állapotot.*

Az első egyszerű, megélt állapot éppen attól a ténytől veszíti el spontaneitását, hogy az új megfontolás tárgynak tekinti, ami korábban *állapot* volt, nem pedig tárgy, és hogy az új észlelésem elemeiben már nemcsak a ház mint olyan szerepel, hanem magának az észlelésnek mint megélt élménynek az elemei is benne vannak. És ebben az „átváltozásban" az a leglényegesebb, hogy e kettősen reflexív, helyesebben tudatosan reflektív állapotomban kialakított járulékos képem a házról, amely a kiindulópontom volt, és amely nem veszett el, nem távolodott, sőt nem homályosult el attól, hogy kezdetleges észlelése helyébe az én második észlelés*em* lépett, sőt *ellentmondásosan intenzívebb lett tőle*, tisztább, elevenebb, *nagyobb objektív valóságú, mint előzőleg.*

Tisztán spekulatív módon e tény nem igazolható, nem tudjuk, hogy valamely dolog tudati tényből hogyan alakul át, mint majd nevezni fogjuk, „szuperdologgá",

hogyan lesz tudott tényből tudatosított. Ez utóbbi általában ismeretlen, noha a valós fenomenológiai kísérletek között a legszembeszökőbb. A vulgárfenomenológia és egyébként az „ismeret" minden klasszikus elmélete azért ütközik nehézségekbe, mert a tudat–ismeret (pontosabban ismeret–tudat) kettőst önmagában képesnek tartják minden megélt dolog kimerítésére, holott valójában a megismerés–ismeret–tudat triászt kellene alapul venni, mert csak ez teszi igazán lehetővé a fenomenológia ontológiai meggyökereződését.

És való igaz, ezt az átváltozást semmivel sem lehet nyilvánvalóvá tenni a közvetlen és személyes fenomenológiai tapasztalat kivételével. Senki sem állíthatja, hogy megértette az igazi transzcendentális fenomenológiát, ha nem szerzett sikeres gyakorlati tapasztalatot róla, és nem „világosodott meg" maga is. Bármily érzékeny egy dialektikus, bármily eloldott egy logikus, ha nincsenek élményei, vagyis a dolgok mögött nem látott más dolgokat, csak szavalni tud a fenomenológiáról, de nem folytathat igazi fenomenológiai tevékenységet. Lássunk egy határozott példát.

Amióta az eszemet tudom, mindig felismertem a színeket, a kéket, a vöröset, a sárgát. A szemem látta őket, látens tapasztalatom volt e dolgokról. Kétségtelen, hogy a „szemem" nem töprengett rajta, hisz hogyan is tudna kérdéseket feltenni? Az a feladata, hogy lásson, nem pedig az, hogy lássa, hogy lát. Azonban az agyam is mintegy álomban működött, egyáltalán

részben követte a keresztény szentségeket: fogantatás (láthatatlan csíra), születés (a világ megjelenése), keresztség (alanykénti megjelenés egy tárgyi világban), áldozás (alanykénti megjelenés a szubjektumok világában), halál. E kisszótár nem az egyetlen, amelyet Abellio a keresztény világból kölcsönzött. Legelső könyvei óta szívesen folyamodott a szent, bibliai és evangéliumi történelemhez (vízözön, megtestesülés, keresztrefeszítés, átváltozás, mennybemenetel, paruszia stb.), hogy megvilágítsa saját elképzeléseit. Mindemellett nem adott meg történelmi eseményeket (mert valójában nincsenek bennük objektív tények), hanem csak a szubjektivitás számára fontos eseményekről szólt, amelyek az *„értelem jelei"*,[15] azaz *„állandó pólusok egy abszolút struktúrában, melyeket alkalmazni lehet az ontológia, a teológia, a kozmológia, az antropológia esetében"*.[16]

Abellio sokszor alkalmazta az ontogenetikus folyamatot az európai és a világtörténelemre. Gondoljunk vissza a fő nyugati momentumokra: Nyugat fogantatása a Krisztus születése előtti 6. századtól a 4. századig; Nyugat születése a kereszténységgel; keresztség a reneszánsz korban; áldozat az amerikai és francia forradalmakkal – e fázisok mindegyikét ciklusokra lehetne bontani, és geopolitikai szempontból mindegyiknek kapcsolatban kellene állnia a világtörténelem más korabeli eseményeivel.

„A történelem minden iniciatikus és gnosztikus felfogása így történik, három fázisban – magyarázta. – Az első felismeri egy »ciklus« minden momentumának meghatározott genetikai struktúrába illeszkedését, amely többé-kevésbé invariáns. A második abból áll, hogy ugyanazon momentumban megfigyelhető a jelentőségteljes dolgok egy csomópontja, amely több, megszámlálható ciklusból keletkezett. Végül a harmadik, az egyedül döntő oda vezet, hogy elképzelhessük

> e számbavétel végtelenségét, oly módon, hogy a jelen pillanat fogalma egyszerre mással összeköthetetlen, ugyanakkor pedig benne van az egész történelem, amihez az idő atomizálása vezet."[17]

E folyamat megegyezik azzal, amit az *Assomption de l'Europe* úgy nevez, hogy *„az inverzió intenzifikáló megfordulása"*, s ami nem más, mint *„kétszeres ellentmondás kereszteződése"*,[18] megalapozva az abszolút struktúrát. Visszatekintő nézőpontból átmenet az egyik szakaszból egy ellentétes másikba, megfordítva a fogalompár tagjait. Például:

> „a belső és a külső viszonyának esetében az, ami a fogantatáskor az anyacsíra, a születéskor már *más értelemben* jelenik meg: a csíra az anyában lakozik, a csecsemő pedig a világban",

de a jövő szempontjából az inverzió továbbra is intenzifikáló:

> „a csíra a csecsemő lett, az anya pedig a világ (… [és]), mert ez az intenzitás tökéletes homológiába rendezi régi viszonylatával a párt, így megfordítja az inverziót (…), azt lehet mondani, hogy ebben az értelemben a születés a fogantatás inverziójának *intenzifikáló megfordulása*."[19]

Abellio szerint a vissza- illetve előretekintés ezen egyesítése rendkívüli fontosságú az élet Értelmének kutatásában. Lehetővé teszi egy etruszk példázat szerinti teológia felállítását, amelyre előszeretettel hivatkozik:

> „Nem azért találkoznak a felhők, hogy a villám *feldördüljön*, hanem azért találkoztak, mert *feldördült*."

Ebben azonban még semmi „misztikus" nincs, vagyis Abellio számára nem rációfeletti.

nem volt a szem*em*nek szeme, csupán e szerv egyszerű meghosszabbítása. Ezért ilyeneket mondogattam, szinte megfontolatlanul: milyen szép ez a vörös, kicsit sápadt ez a zöld, vakító ez a fehér.

Néhány évvel ezelőtt, egy napon a vaudi szőlőkben sétálgattam, a Genfi-tó fölött, ez a parti hegyvidék a világ egyik legszebb tája, olyan gyönyörű és tágas, hogy az „Én", feltéve, ha kitárulkozó, hirtelen a hatása alá kerül, magára ébred és fellelkesül; nos, váratlan, rendkívüli dolog történt velem. A meredek hegyoldal okkerszínét, a tó kékjét, a savoyai hegyek ibolyaszínét és messzebb a Grand-Combin-i szikrázó gleccsereket százszor is láttam. És most döbbentem rá, hogy még sohasem néztem meg. Pedig már három hónapja laktam ott.

A táj bizonyára az első pillanattól kezdve már-már feloldott, de csak valamilyen homályos rajongást váltott ki belőlem. Természetesen a filozófus „Énje" minden tájon felülkerekedik. A szívbe markoló szépségérzet csupán annak a végtelen távolságnak a felmérése az „Én" által, amelyből erőt merít. Azon a napon azonban hirtelen ráébredtem, hogy ezt a tájat én alkotom meg önmagamban, hogy nélkülem egyenlő a semmivel: „Én látlak téged, és én látom, hogy látlak, és önmagamat látva teszlek valóságossá." Ez a belső ujjongás ugyanaz, mint a démiurgoszé, amikor a világot teremti. Nemcsak a „régi" világot függeszti fel, hanem mindjárt az „újat" is kivetíti.

Átváltozás

És abban a pillanatban a világ csakugyan újjáteremtődött.

Soha életemben nem láttam ilyen színeket. Ezerszer erősebbek, árnyaltabbak, „élőbbek" voltak. Rájöttem, hogy épp akkor sajátítottam el a színérzékelést, hogy újra szín-szűz lettem, hogy valójában soha nem láttam egyetlen képet sem, vagyis nem hatoltam a festmény világába. De a tudatom rendreutasítása, az érzékelésem érzékelése révén arra is rájöttem, hogy kezemben van az átváltozás világa, amely nem valamilyen rejtélyes, mögöttes világ, hanem valóságos, melyből a „természet" száműzve tart bennünket.

Ennek persze semmi köze a figyelemhez. Az átváltozás teljes, a figyelem nem. Az átváltozás bizonyos tökély, a figyelem az esetleges tökélyre irányul. Természetesen nem állíthatjuk, hogy a figyelem bohó. Ellenkezőleg, nagyon is mohó. Ám a mohóság még nem teljesség.

Amikor aznap hazatértem a faluba, az emberek, akikkel találkoztam, nagyjából mintha „figyeltek" volna munkájukra: mégis alvajárónak láttam őket.

Cahiers du Cercle d'Études Métaphysiques,
belső kiadvány, 1954.

(In Louis Pauwels – Jacques Bergier: *Mágusok hajnala. Bevezetés a fantasztikus realizmusba.* Budapest, 1989, Móra, 383–384. o. Javítva)

Ford. Szoboszlai András

„E megfordulástól kezdődően vissza kell térni a megismeréshez – átmenni a misztikusból a gnosztikusba –, ugyanakkor integrálni e lépést a megélt tapasztalatokba."[20]

A végső ok átértékelése csupán átmeneti, mert a gnosztikus tudat, a kapcsolatok megerősítése az események között – a sokasodás, valamint a ciklusok és korrespondenciák végtelen telítődése[21] révén – minden célszerűség és a történelem globális eltörléséhez is vezethet:

„az abszolút struktúra szférájában nincs sem kezdet, sem vég, csak a transzcendentális Én kiemelkedése, de ez időtlen."[22]

Itt valójában Husserlt folytatja, ha nem egyenesen meghaladja.[23] Abellio interdependenciája univerzális: a kölcsönös függést a fenomenológiai folyamat princípiumára teszi, nem a határára.[24] Ez a feltétel *„magában foglalja egy transzcendentális* núsz *interszubjektivitását, jobban mondva magában foglal egy Önvalót (védántikus értelemben), vagyis egy abszolút tudat univerzális jelenlétét"*,[25] amellyel az Én ahhoz az *epokhé*hoz jut, melynek révén az ember megszabadítja magát a világtól, azért, hogy átváltoztassa önmagává. Ilyen művelet hozza létre a második emlékiratot.

A MÁSODIK EMLÉKIRAT

Abellio ezt a címet adta emlékiratai három kötetének: *Ma dernière mémoire* (Utolsó emlékiratom). Közülük az elsőben kifejti, hogy a tudás első, határozott módszertani szabálya a következő:

„a tudás és a tapasztalás minden területén felszabadítani az ellentétpárokat, amelyek [a világ] e lényegi viszályából erednek (…), a második, hogy ezt követően be kell bizonyítani e